herpy

WĘŻE

Baird's Ratsnake

Pantherophis bairdi

Pantherophis bairdi to smukły i elegancki wąż z rodziny połozowatych, pochodzący z suchych, kamienistych terenów zachodniego i środkowego Teksasu oraz północno-wschodniego Meksyku. Ma barwę od pomarańczowożółtej do żółtej z czterema ciemnymi pasami wzdłuż ciała, osiąga 65-140 cm i wspina się zarówno po krzewach, jak i między skałami. Jest odporny, chętnie je i nadaje się także dla początkujących.

Rodzina: Colubridae Dawna nazwa: *Elaphe bairdi; Coluber bairdi*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**65-140 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**12-20 lat**
Aktywność	**Za dnia, o zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny, skalny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Zimowanie	**17-22 °C** 10-11 tygodni
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-60 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**5-10 jaj**
Inkubacja	**60-65 dni** przy 28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Pantherophis bairdi to smukły, niejadowity wąż z owalną głową i okrągłymi źrenicami. Barwa podstawowa waha się od pomarańczowożółtej do jasnożółtej lub ciemniejszej, łososiowej, a od karku do ogona biegną cztery ciemne pasy. Brzuch jest szary do żółtego i ciemnieje w kierunku ogona. Epitet gatunkowy *bairdi* upamiętnia amerykańskiego przyrodnika Spencera Fullertona Bairda.

Dorosłe osobniki mierzą 65-140 cm łącznie z ogonem. Świeżo wyklute młode mają około 30 cm. Gatunek jest blisko spokrewniony z *Pantherophis obsoletus*. Tam, gdzie oba się spotykają, od czasu do czasu powstają mieszańce, ale nie przechodzą one stopniowo jeden w drugi, dlatego uznaje się je za dwa odrębne gatunki. *P. bairdi* był dawniej traktowany jako podgatunek *P. obsoletus*, a w starszej literaturze występuje jako *Elaphe bairdi*.

W naturze trudno go znaleźć i jest słabo zbadany. W hodowlach istnieją nieliczne odmiany barwne, ale ten poradnik dotyczy gatunku w jego naturalnym ubarwieniu. Młode osobniki mogą być nerwowe i defensywne, ale z czasem zwykle się uspokajają.

Występowanie i środowisko

Pantherophis bairdi występuje w południowo-zachodnim i środkowym Teksasie, zwłaszcza w regionie Big Bend i Trans-Pecos, a na południu sięga północnego Meksyku, do stanów Coahuila, Nuevo León i Tamaulipas. Miejsce typowe leży w Apache Mountains koło Fort Davis w hrabstwie Jeff Davis w Teksasie.

W części zasięgu gatunek występuje razem z *Pantherophis obsoletus*. W naturze trudno go znaleźć, ale nie jest uznawany za zagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Pantherophis bairdi preferuje suche, kamieniste siedliska. Spotyka się go w skalistych kanionach, na wapiennych zboczach i w zaroślach pustyni Chihuahua, a w rejonach górskich także na terenach zalesionych do wysokości około 2 000 m. Klimat cechują gorące lata, chłodne noce i niewielkie opady, a zwierzęta często chronią się w szczelinach między kamieniami i w norach gryzoni.

Gatunek prowadzi częściowo nadrzewny tryb życia i wspina się zarówno po ścianach skalnych, jak i po krzewach. Wzorzec aktywności jest słabo poznany: w łagodniejszych okresach jest aktywny w dzień, ale unika południowego upału, a latem prawdopodobnie wychodzi głównie o zmierzchu i w nocy. Jego zdobyczą są przede wszystkim gryzonie i ptaki, a młode polują także na jaszczurki. W chłodnej porze roku chowa się w szczelinach i jamach i odpoczywa przez kilka miesięcy.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli właśnie *Pantherophis bairdi* jest ograniczona. Utrzymuje się go tak jak blisko spokrewnione *Pantherophis guttatus* i *Pantherophis obsoletus*, które mają niemal takie same wymagania.

Dorosły *Pantherophis bairdi* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek jest aktywny i się wspina, więc wysokość jest ważna. Większe jest zawsze lepsze. Węże trzymaj pojedynczo. Młode mogą mieszkać w małym pojemniku lub mniejszym terrarium z wieloma ciasnymi kryjówkami, ale szybko muszą trafić do czegoś większego.

Urządź terrarium z co najmniej dwiema kryjówkami, jedną w ciepłym i jedną w chłodnym końcu, plus wilgotną kryjówką do linienia. Dodaj solidne gałęzie, korę korkową i kamienie, żeby wąż mógł się wspinać i przeciskać między skałami. Jako podłoże sprawdzi się mieszanka ziemi próchnicznej, włókna kokosowego i odrobiny piasku do piaskownic albo zrębki osikowe. Odchody usuwaj od razu, a całe podłoże wymieniaj co 3-4 miesiące. Unikaj zrębków sosnowych i cedrowych, ponieważ zawarte w nich olejki aromatyczne mogą zaszkodzić wężowi.

Terrarium musi mieć zamykaną na klucz pokrywę. Gatunek wytrwale eksploruje otoczenie, a wąż tej wielkości znajdzie każdą szczelinę. Najbezpieczniejsze są terraria z drzwiami z przodu i zamykaną pokrywą.

TEMPERATURA

W terrarium musi być wyraźny gradient temperatur, żeby wąż mógł sam wybierać. W dzień temperatura powinna wynosić 24-27 °C, w chłodnym końcu do 22 °C, a w miejscu wygrzewania 30-32 °C. W nocy temperatura spada do 18-21 °C, a ogrzewanie się wyłącza. Młode poniżej roku powinny mieć także trochę ciepła w nocy.

Używaj spota halogenowego lub innej żarówki nad gałęzią albo kamieniem, żeby wąż mógł położyć się w cieple. Pod kryjówką przy miejscu wygrzewania można dodatkowo zastosować matę grzewczą, ale zawsze musi nią sterować termostat. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi z sondą: jednym w miejscu wygrzewania i jednym w chłodnym końcu. Trzymaj źródło ciepła poza zasięgiem węża, żeby nie mógł się poparzyć.

W chłodnej porze roku można zapewnić zwierzętom zimowanie w temperaturze 17-22 °C przez około dziesięć tygodni w środku zimy, przy krótszym dniu. Zimowanie nie jest konieczne w zwykłej hodowli, ale jest powszechne przy rozmnażaniu. Zimować powinny tylko zdrowe zwierzęta w dobrej kondycji.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-60 %. Ta wartość jest zapożyczona od bliskiego krewnego, *Pantherophis guttatus*, ponieważ brak zmierzonych danych dla samego gatunku. Gatunek pochodzi z suchych terenów i znosi niższą wilgotność niż wiele innych połozowatych, ale wilgotna kryjówka jest niezbędna do linienia. Wypełnij ją wilgotnym torfowcem i regularnie go wymieniaj, żeby nie spleśniał. Gdy barwa węża zmatowieje, a oczy staną się niebieskawe, możesz lekko zraszać terrarium wodą o temperaturze pokojowej, aż linienie się zakończy.

Duża, ciężka miska ze świeżą wodą musi być zawsze dostępna. Wąż pije z niej i może też się w niej kłaść. Wybierz miskę, która się nie przewraca, i szoruj ją co tydzień. Dobra wentylacja jest ważniejsza niż wysoka wilgotność, bo mokre podłoże i stojące powietrze sprzyjają pleśni i infekcjom dróg oddechowych.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Pantherophis bairdi potrzebuje wyraźnego podziału na dzień i noc. Światło włączone jest przez około 12 godzin na dobę i najlepiej, gdy podąża za porami roku, sterowane wyłącznikiem czasowym. Oświetlenie nocne jest zbędne i może zaburzać rytm dobowy.

Gatunek może żyć bez UVB, ale UVB jest zalecane, ponieważ korzystnie wpływa zarówno na samopoczucie, jak i na zdrowie. Podobnie jak spokrewnione gatunki z rodzaju *Pantherophis* należy do strefy Fergusona 2. Zastosuj świetlówkę T5 HO 5-6 % nad ciepłym końcem i celuj w indeks UV 2-3 w miejscu wygrzewania. Przy świetlówce nad siatką odległość od świetlówki do grzbietu węża wynosi ok. 25-30 cm, bez siatki ok. 30-35 cm. Najlepiej mierz miernikiem UV. Zapewnij cień i kryjówki w pozostałej części terrarium i wymieniaj świetlówkę co 12 miesięcy. Szkło i plastik przed świetlówką blokują UVB.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Pantherophis bairdi je całe, mrożone i rozmrożone gryzonie. Najczęściej podaje się myszy, a większe osobniki dostają małe szczury. Jednodniowe pisklęta kurze, przepiórki i jaja przepiórcze urozmaicają dietę. Żywa zdobycz nie jest zalecana, ponieważ gryzoń może zranić węża. Świeżo wyklute młode jedzą po raz pierwszy po pierwszym linieniu.

Zdobycz może być najwyżej 1,5 raza szersza niż najszersze miejsce ciała węża. Kilka sztuk łącznie może ważyć najwyżej około 10 % masy węża. Orientacyjne odstępy między karmieniami:

- Świeżo wyklute młode i osobniki młodociane: co 5-7 dni.
- Osobniki podrośnięte: co 7-10 dni.
- Osobniki dorosłe: co 10-14 dni.

Rozmrażaj pokarm powoli w lodówce i tuż przed karmieniem ogrzej go do temperatury pokojowej lub nieco wyższej w zamkniętym woreczku w ciepłej wodzie, nigdy w kuchence mikrofalowej. Waż węża co miesiąc i dostosowuj odstępy oraz wielkość pokarmu, żeby masa ciała pozostawała stabilna. Od czasu do czasu lekko oprósz pokarm preparatem wapniowo-witaminowym, zwłaszcza bez UVB. Nigdy nie podawaj gryzoni odłowionych z natury, bo mogą przenosić choroby i pasożyty.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Pantherophis bairdi jest ciekawski, aktywny i świetnie się wspina. Młode osobniki są szybkie i mogą być nerwowe oraz defensywne: potrafią uderzać ogonem, kąsać i wydzielać cuchnącą wydzielinę. Przy regularnym, spokojnym braniu na ręce zwykle się uspokajają, ale niektóre osobniki zachowują defensywny charakter przez całe życie.

Daj nowemu zwierzęciu dwa tygodnie na aklimatyzację i regularne jedzenie, zanim zaczniesz brać je na ręce. Zacznij od maksymalnie 5 minut naraz i stopniowo wydłużaj ten czas. Bierz węża na ręce 1-2 razy w tygodniu. Podnoś go od spodu, podtrzymuj jak największą część ciała i nigdy nie chwytaj za ogon. Odczekaj co najmniej 48 godzin po posiłku, żeby wąż nie zwymiotował, i nie bierz go na ręce podczas linienia: z niebieskawymi oczami słabo widzi i jest bardziej defensywny.

Gatunek jest samotnikiem i trzeba go trzymać pojedynczo.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U młodych nie da się z zewnątrz odróżnić samców od samic. Określenie płci wymaga sondowania lub doświadczenia i powinna je wykonać doświadczona osoba albo weterynarz. Dorosłe samce są smuklejsze od samic i mają dłuższą i grubszą nasadę ogona. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po 2-5 latach, samce nieco wcześniej niż samice; wielkość i kondycja liczą się bardziej niż wiek. Samica musi być dorosła i w dobrej kondycji, zanim zostanie przeznaczona do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja następuje wiosną po chłodnym zimowaniu w temperaturze 17-22 °C przez około dziesięć tygodni przy krótkim dniu, w spokoju i bez mocnego światła. Następnie zwierzęta stopniowo się ogrzewa i dobrze karmi. Postępowanie jest takie samo jak w przypadku spokrewnionych gatunków z rodzaju *Pantherophis*.

Zwierzęta łączy się w pary. Nie wolno łączyć kilku samców z jedną samicą, ponieważ walczą o nią. Samiec odnajduje samicę po zapachu i dotyku.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja na początku lub w środku lata, kilka tygodni po kopulacji. Zniesienie liczy do około 10 jaj. Liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. Zimowanie, czas inkubacji i temperatura inkubacji również nie są udokumentowane dla tego gatunku, a podane tu wartości są zapożyczone od bliskich krewnych, *Pantherophis guttatus* i *Pantherophis alleghaniensis*.

Daj samicy pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem lub wermikulitem i otworem, żeby mogła się do niego wkopać i złożyć jaja. Po złożeniu przenieś jaja do inkubatora. Po zniesieniu samica musi dostawać obfity pokarm, ponieważ składanie jaj mocno ją wyczerpuje.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Jaja przenosi się bez obracania do pojemnika z wermikulitem zmieszanym z wodą w równych częściach wagowych lub z wilgotnym perlitem, tak aby leżały w tej samej pozycji co w pojemniku do składania. Pojemnik powinien mieć małe otwory wentylacyjne i stać w inkubatorze w temperaturze około 28 °C przy wysokiej wilgotności.

W tej temperaturze wyklucie następuje po 60-65 dniach; w niższej temperaturze trwa to dłużej. Młode rozcinają skorupkę ząbkiem jajowym. Jaja, które się zapadają lub pleśnieją, usuwa się dopiero wtedy, gdy jest jasne, że są martwe.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą około 30 cm i linieją, zanim zaczną jeść. Trzymaj je pojedynczo w małych, bezpiecznych terrariach z ciasnymi kryjówkami, wilgotną kryjówką i miską z wodą. Po linieniu oferuj im małą, nowo narodzoną mysz co 5-7 dni.

Regularnie waż i mierz młode. Rosną równomiernie i są dorosłe po 2-5 latach. Młodych nie wolno trzymać razem, ponieważ węże z tego rodzaju mogą zjadać mniejszych pobratymców.

Zdrowie i częste błędy

Pantherophis bairdi jest odporny, a większość problemów wynika z niewłaściwej temperatury, wilgotności lub karmienia. Typowe błędy to:

- Otyłość przy zbyt częstym lub zbyt obfitym karmieniu. Waż węża co miesiąc i ogranicz pokarm, jeśli ciało robi się okrągłe.
- Wymioty, jeśli wąż jest brany na ręce zbyt szybko po posiłku lub się wychłodzi. Zapewnij mu spokój przez co najmniej 48 godzin po karmieniu, a po wymiotach odczekaj co najmniej tydzień z kolejnym posiłkiem.
- Nieprawidłowe linienie z resztkami wylinki na oczach i końcu ogona, gdy powietrze jest zbyt suche. Zapewnij wilgotną kryjówkę i miskę z wodą.
- Roztocza i kleszcze, widoczne jako małe czarne lub czerwone kropki na wężu i w misce z wodą. Wymagają leczenia i dokładnego wyczyszczenia terrarium.
- Robaki jelitowe i inne pasożyty, objawiające się osowiałością, utratą masy ciała oraz cuchnącymi lub krwistymi odchodami. Nowe zwierzęta należy poddać kwarantannie.
- Infekcje dróg oddechowych ze świszczącym oddechem i śluzem z nosa i pyska, często z powodu wilgotnego terrarium i zbyt niskiej temperatury.

- Urazy od niezabezpieczonych źródeł ciepła.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, gładką skórę i pewny chwyt. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli wąż nie chce jeść przez kilka tygodni, traci na wadze albo ma problemy z oddychaniem lub skórą.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.